

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 4ης Ιουνίου 2002 *

Στην υπόθεση C-503/99,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τη Μ. Πατακιά, με
τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου του Βελγίου, εκπροσωπούμενου από την Α. Snoecx, επικουρούμενη από
τους F. de Montpellier, M. Picat και A. Theissen, avocats,

καθού,

υποστηριζόμενου από το

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, εκπροσωπούμενου από τη R. Magill, επικουρούμενη από τους J. Crow, barrister, και D. Wyatt, QC, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβαίνον,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωρισθεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου, διατηρώντας σε ισχύ

- τις διατάξεις του βασιλικού διατάγματος, της 10ης Ιουνίου 1994, περί θεσπίσεως υπέρ του Δημοσίου ειδικής μετοχής της Société nationale de transport par canalisations [δημόσιας εταιρίας μεταφοράς δι' αγωγών] (*Moniteur belge* της 28ης Ιουνίου 1994, σ. 17333), σύμφωνα με τις οποίες η εν λόγω μετοχή συνδυάζεται με τα ακόλουθα ειδικά δικαιώματα:

α) οποιαδήποτε εκχώρηση, παροχή ως εγγυήσεως ή αλλαγή του προορισμού των αγωγών της εταιρίας ως στοιχείων συστατικών μεγάλων υποδομών ενδομεταφοράς προϊόντων ενεργείας ή ως στοιχείων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν συναφώς πρέπει να κοινοποιείται προηγουμένως στον εποπτεύοντα υπουργό, ο οποίος έχει το δικαίωμα να εναντιώνεται σε παρόμοιες ενέργειες εφόσον κρίνει ότι θίγουν τα εθνικά συμφέροντα στον τομέα της ενεργείας·

β) ο υπουργός έχει την ευχέρεια να διορίζει δύο εκπροσώπους της ομοσπονδιακής κυβερνήσεως στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Οι ανωτέρω μπορούν να προτείνουν στον υπουργό την ακύρωση οποιασδήποτε αποφάσεως του διοικητικού συμβουλίου που κατά την εκτίμησή τους έρχεται σε αντίθεση προς τις κατευθυντήριες γραμμές της ενεργειακής πολιτικής της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνητικών στόχων περί εφοδιασμού της χώρας με ενέργεια·

— τις διατάξεις του βασιλικού διατάγματος, της 16ης Ιουνίου 1994, περί θεσπίσεως υπέρ του Δημοσίου ειδικής μετοχής της Distrigaz (*Moniteur belge* της 28ης Ιουνίου 1994, σ. 17347), σύμφωνα με τις οποίες η εν λόγω μετοχή συνδυάζεται με τα ακόλουθα ειδικά δικαιώματα:

α) οποιαδήποτε εκχώρηση, παροχή ως εγγυήσεως ή οποιαδήποτε αλλαγή του προορισμού των στρατηγικής σημασίας στοιχείων του ενεργητικού της εταιρίας πρέπει να κοινοποιείται προηγουμένως στον εποπτεύοντα υπουργό, ο οποίος έχει το δικαίωμα να εναντιώνεται σε παρόμοιες ενέργειες εφόσον κρίνει ότι θίγουν τα εθνικά συμφέροντα στον τομέα της ενεργείας·

β) ο υπουργός έχει την ευχέρεια να διορίζει δύο εκπροσώπους της ομοσπονδιακής κυβερνήσεως στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Οι ανωτέρω μπορούν να προτείνουν στον υπουργό την ακύρωση οποιαδήποτε αποφάσεως του διοικητικού συμβουλίου ή της διευθύνουσας επιτροπής που αντίκειται κατά την εκτίμησή τους στην ενεργειακή πολιτική της χώρας,

και μη έχοντας προβλέψει ακριβή, αντικειμενικά και σταθερά κριτήρια αφορώντα την έγκριση των προαναφερθεισών ενεργειών ή την άσκηση ανακοπής κατ' αυτών, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 52 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 43 ΕΚ) και 73 Β της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 56 ΕΚ),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, P. Jann (εισηγητή), N. Colneric και S. von Bahr, προέδρους τμήματος, C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, B. Σκουρή, και J. N. Cunha Rodrigues, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: H. A. Rühl, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδικιών κατά τη συνεδρίαση της 2ας Μαΐου 2001, κατά τη διάρκεια της οποίας η Επιτροπή εκπροσωπήθηκε από τη Μ. Πατακιά και τον F. de Sousa Fialho, το Βασίλειο του Βελγίου από τον F. de Montpellier και τον O. Davidson, δικηγόρο, και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας από τη R. Magrill, επικουρούμενη από τον D. Wyatt,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Ιουλίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 22 Δεκεμβρίου 1999, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, προσφυγή με αντικείμενο να αναγνωρισθεί ότι, διατηρώντας σε ισχύ

- τις διατάξεις του βασιλικού διατάγματος, της 10ης Ιουνίου 1994, περί θεσπίσεως υπέρ του Δημοσίου ειδικής μετοχής της Société nationale de transport par canalisations [δημόσιας εταιρίας μεταφοράς δι' αγωγών] (*Moniteur belge* της 28ης Ιουνίου 1994, σ. 17333), σύμφωνα με τις οποίες η εν λόγω μετοχή συνδυάζεται με τα ακόλουθα ειδικά δικαιώματα:

α) οποιαδήποτε εκχώρηση, παροχή ως εγγυήσεως ή αλλαγή του προορισμού των αγωγών της εταιρίας ως στοιχείων συστατικών μεγάλων υποδομών ενδομεταφοράς προϊόντων ενεργείας ή ως στοιχείων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν συναφώς πρέπει να κοινοποιείται προηγουμένως στον εποπτεύοντα υπουργό, ο οποίος έχει το δικαίωμα να εναντιώνεται σε παρόμοιες ενέργειες εφόσον κρίνει ότι θίγουν τα εθνικά συμφέροντα στον τομέα της ενεργείας·

β) ο υπουργός έχει την ευχέρεια να διορίζει δύο εκπροσώπους της ομοσπονδιακής κυβερνήσεως στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Οι ανωτέρω μπορούν να προτείνουν στον υπουργό την ακύρωση οποιασδήποτε αποφάσεως του διοικητικού συμβουλίου που κατά την εκτίμησή τους έρχεται σε αντίθεση προς τις κατευθυντήριες γραμμές της ενεργειακής πολιτικής της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνητικών στόχων περί εφοδιασμού της χώρας με ενέργεια·

- τις διατάξεις του βασιλικού διατάγματος, της 16ης Ιουνίου 1994, περί θεσπίσεως υπέρ του Δημοσίου ειδικής μετοχής της Distrigaz (*Moniteur belge* της 28ης Ιουνίου 1994, σ. 17347), σύμφωνα με τις οποίες η εν λόγω μετοχή συνδυάζεται με τα ακόλουθα ειδικά δικαιώματα:

α) οποιαδήποτε εκχώρηση, παροχή ως εγγυήσεως ή οποιαδήποτε αλλαγή του προορισμού των στρατηγικής σημασίας στοιχείων του ενεργητικού της εταιρίας πρέπει να κοινοποιείται προηγουμένως στον εποπτεύοντα υπουργό, ο οποίος έχει το δικαίωμα να εναντιώνεται σε παρόμοιες ενέργειες εφόσον κρίνει ότι θίγουν τα εθνικά συμφέροντα στον τομέα της ενεργείας·

β) ο υπουργός έχει την ευχέρεια να διορίζει δύο εκπροσώπους της ομοσπονδιακής κυβερνήσεως στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Οι ανωτέρω μπορούν να προτείνουν στον υπουργό την ακύρωση οποιαδήποτε αποφάσεως του διοικητικού συμβουλίου ή της διευθύνουσας επιτροπής που αντίκειται κατά την εκτίμησή τους στην ενεργειακή πολιτική της χώρας,

και μη έχοντας προβλέψει ακριβή, αντικειμενικά και σταθερά κριτήρια αφορώντα την έγκριση των προαναφερθεισών ενεργειών ή την άσκηση ανακοπής κατ' αυτών, το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 52 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 43 ΕΚ) και 73 Β της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 56 ΕΚ).

2 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 22 και 27 Ιουνίου 2000 αντιστοίχως, το Βασίλειο της Δανίας και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας ζήτησαν να παρέμβουν υπέρ του Βασιλείου του Βελγίου. Με διατάξεις που εξέδωσε ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου στις 12 και 13 Ιουλίου 2000 αντιστοίχως, επετράπη στα ως άνω κράτη μέλη να παρέμβουν. Με έγγραφο της 2ας Οκτωβρίου 2000, το Βασίλειο της Δανίας παραιτήθηκε από την παρέμβασή του.

Νομικό πλαίσιο της διαφοράς

Κοινοτικό δίκαιο

3 Το άρθρο 73 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης ορίζει:

«Στα πλαίσια των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, απαγορεύεται οποιοσδήποτε περιορισμός των κινήσεων κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών.»

- 4 Δυνάμει του άρθρου 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 58, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ):

«Οι διατάξεις του άρθρου 73 Β δεν θίγουν το δικαίωμα των κρατών μελών:

[...]

β) να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή παραβάσεων των εθνικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, ιδίως στον τομέα της φορολογίας ή της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, ή να προβλέπουν διαδικασίες δηλώσεως των κινήσεων κεφαλαίων για λόγους διοικητικής ή στατιστικής ενημερώσεως, ή να λαμβάνουν μέτρα υπαγορευμένα από λόγους δημόσιας τάξεως ή δημόσιας ασφαλείας.»

- 5 Το παράρτημα Ι της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για τη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 67 της Συνθήκης (ΕΕ L 178, σ. 5), περιλαμβάνει ονοματολογία των κατά το άρθρο 1 της ως άνω οδηγίας κινήσεων κεφαλαίων. Απαριθμούνται ειδικότερα οι ακόλουθες κινήσεις:

«Ι. Άμεσες επενδύσεις [...]

- 1) Δημιουργία και επέκταση υποκαταστημάτων ή νέων επιχειρήσεων που ανήκουν αποκλειστικά στον παρακοινωνό και πλήρης απόκτηση υφισταμένων επιχειρήσεων

- 2) Συμμετοχή σε νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις με σκοπό τη δημιουργία ή τη διατήρηση σταθερών οικονομικών δεσμών

[...]».

- 6 Δυνάμει των επεξηγηματικών σημειώσεων που παρατίθενται στο τέλος του παραρτήματος Ι της οδηγίας 88/361, νοούνται ως «άμεσες επενδύσεις»:

«Οι πάσης φύσεως επενδύσεις στις οποίες προβαίνουν τα φυσικά πρόσωπα, οι εμπορικές, βιομηχανικές ή χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και οι οποίες χρησιμοποιούν για τη δημιουργία ή διατήρηση σταθερών και αμέσων σχέσεων μεταξύ του παρακοινωνού και του επικεφαλής της επιχειρήσεως ή της επιχειρήσεως για την οποία προορίζονται τα κεφάλαια αυτά προς άσκηση οικονομικής δραστηριότητας. Ο όρος αυτός πρέπει, συνεπώς, να εκλαμβάνεται υπό την ευρύτερη δυνατή έννοιά του.

[...]

Όσον αφορά τις εταιρίες που αναφέρονται στο σημείο Ι 2 της ονοματολογίας και [περιβάλλονται τον τύπο] εταιριών κατά μετοχές, υφίσταται συμμετοχή με τον χαρακτήρα αμέσων επενδύσεων οσάκις η δέσμη μετοχών που κατέχει φυσικό πρόσωπο, άλλη επιχείρηση ή οποιοσδήποτε άλλος κάτοχος δίδει στους ως άνω μετόχους, είτε δυνάμει των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας περί των εταιριών κατά μετοχές είτε άλλως πως, τη δυνατότητα πραγματικής συμμετοχής στη διαχείριση της εν λόγω εταιρίας ή στον έλεγχό της.

[...]»

7 Η κατά το παράρτημα I της οδηγίας 88/361 ονοματολογία αφορά και τις ακόλουθες κινήσεις:

«ΠΙ. Πράξεις επί τίτλων που είναι συνήθως διαπραγματεύσιμοι στην αγορά κεφαλαίων [...]

[...]

A. Συναλλαγές επί τίτλων στις αγορές κεφαλαίων

1) Απόκτηση από μη κατοίκους εθνικών τίτλων που αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεως στο Χρηματιστήριο [...]

[...]

3) Απόκτηση από μη κατοίκους εθνικών τίτλων που δεν είναι διαπραγματεύσιμοι στο Χρηματιστήριο [...]

[...]».

8 Το άρθρο 222 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 295 ΕΚ) ορίζει:

«Η παρούσα Συνθήκη δεν προδικάζει με κανένα τρόπο το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη.»

Εθνικό δίκαιο

9 Τα άρθρα 1, 3 και 4 του βασιλικού διατάγματος της 10ης Ιουνίου 1994 προβλέπουν:

«Άρθρο 1

Την ημέρα κατά την οποία οι μετοχές που κατέχει σήμερα το Δημόσιο στο κεφάλαιο της εθνικής εταιρίας επενδύσεων θα μεταβιβαστούν σε ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα, η εθνική εταιρία επενδύσεων θα εκχωρήσει στο Δημόσιο μετοχή του κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρίας Société nationale de transport par canalisations, στο εξής: αποκαλούμενης S.N.T.C. Τα οριζόμενα στα άρθρα 2 έως 5 ειδικά δικαιώματα δεν απονέμονται στην οικεία μετοχή, πέραν των απονεμομένων στις απλές μετοχές της S.N.T.C. δικαιωμάτων πληροφόρησης, ενόσω η μετοχή παραμένει στην κυριότητα του Δημοσίου, το οποίο μπορεί να την εκχωρήσει μόνο διά νομοθετικής εξουσιοδότησεως. Τα δικαιώματα αυτά ασκούνται από τον επιφορισμένο με την ενέργεια υπουργό, στο εξής αποκαλούμενο ο υπουργός.

[...]

Άρθρο 3

Η ειδική μετοχή παρέχει στον υπουργό το δικαίωμα να εναντιώνεται σε οποιαδήποτε εκχώρηση, παροχή ως εγγυήσεως ή αλλαγή του προορισμού των αγωγών της εταιρίας ως στοιχείων συστατικών μεγάλων υποδομών ενδομεταφοράς προϊόντων ενεργείας ή ως στοιχείων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν συναφώς πρέπει να κοινοποιείται προηγουμένως στον εποπτεύοντα υπουργό, ο οποίος έχει το δικαίωμα να εναντιώνεται σε παρόμοιες ενέργειες εφόσον κρίνει ότι θίγουν τα εθνικά συμφέροντα στον τομέα της ενεργείας [...]

Οι κατά το πρώτο εδάφιο ενέργειες πρέπει να κοινοποιούνται προηγουμένως στον υπουργό. Ο υπουργός έχει την ευχέρεια να θεσπίσει ακριβέστερους κανόνες αφορώντες τον τύπο και το περιεχόμενο της εν λόγω κοινοποίησης. Ο υπουργός δύναται να ασκήσει το δικαίωμά του ανακοπής εντός προθεσμίας είκοσι και μίας ημερών αφότου του κοινοποιήθηκε η συναφής ενέργεια.

Άρθρο 4

Η ειδική μετοχή παρέχει στον υπουργό το δικαίωμα να διορίζει δύο εκπροσώπους της ομοσπονδιακής κυβερνήσεως στο διοικητικό συμβούλιο της S.N.T.C. Οι ανωτέρω μετέχουν με συμβουλευτική ψήφο.

Οι εκπρόσωποι της κυβερνήσεως μπορούν περαιτέρω, εντός προθεσμίας τεσσάρων εργασίμων ημερών, να προσφύγουν ενώπιον του υπουργού κατά οποιασδήποτε αποφάσεως του διοικητικού συμβουλίου της S.N.T.C. η οποία, κατά την εκτίμησή τους, είναι αντίθετη προς τις κατευθυντήριες γραμμές της ενεργειακής πολιτικής της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των αφορώντων τον εφοδιασμό της χώρας με ενέργεια κυβερνητικών στόχων. Η ως άνω προθεσμία των τεσσάρων ημερών αρχίζει να

τρέχει από την ημέρα της συσκέψεως, κατά τη διάρκεια της οποίας ελήφθη η οικεία απόφαση, εφόσον είχαν κληθεί νομοτύπως να συμμετάσχουν οι εκπρόσωποι της κυβερνήσεως, και σε αντίθετη περίπτωση από την ημέρα κατά την οποία οι εκπρόσωποι της κυβερνήσεως ή ένας εξ αυτών έλαβαν γνώση της αποφάσεως. Η προσφυγή έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Η απόφαση καθίσταται οριστική σε περίπτωση κατά την οποία ο υπουργός δεν την ακυρώνει εντός προθεσμίας οκτώ εργασίμων ημερών μετά την ενώπιόν του προσφυγή.»

- 10 Το βασιλικό διάταγμα της 16ης Ιουνίου 1994 προβλέπει, στα άρθρα 1, 3 και 4, κατ' ουσίαν ταυτόσημους κανόνες αφορώντες τη Société de distribution du gaz SA (στο εξής: Distrigaz).

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 11 Με δύο έγγραφα της 8ης Ιουλίου 1998, η Επιτροπή πληροφόρησε τη Βελγική Κυβέρνηση ότι οι θεσπισθείσες με τα βασιλικά διατάγματα της 10ης και της 16ης Ιουνίου 1994 ειδικές μετοχές παραβίαζαν ενδεχομένως τις διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και την ελευθερία εγκαταστάσεως.
- 12 Με δύο έγγραφα της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, η Βελγική Κυβέρνηση απάντησε ότι τα απονεμόμενα στις εν λόγω μετοχές ειδικά δικαιώματα δεν είχαν ασκηθεί μέχρι τότε και ότι οι ενδιαφερόμενες αρχές δήλωναν ότι ήταν έτοιμες να εγγυηθούν στην Επιτροπή ότι κανένα από τα δικαιώματα αυτά δεν επρόκειτο να ασκηθεί κατά τρόπον εισάγοντα δυσμενή διάκριση σε βάρος των υπηκόων άλλων κρατών μελών.
- 13 Εκτιμώντας τις ως άνω απαντήσεις ως μη ικανοποιητικές, η Επιτροπή απηύθυνε στο Βασίλειο του Βελγίου στις 18 Δεκεμβρίου 1998 δύο αιτιολογημένες γνώμες, καλώντας το να συμμορφωθεί συναφώς εντός προθεσμίας δύο μηνών.

- 14 Η Βελγική Κυβέρνηση απάντησε στις αιτιολογημένες γνώμες με ενιαίο έγγραφο της 4ης Μαρτίου 1999, με το οποίο εξέφρασε την πρόθεσή της να διαρρυθμίσει τα συνδεόμενα με τις επίδικες ειδικές μετοχές ειδικά δικαιώματα. Συγκεκριμένα, ορισμένες διαρρυθμίσεις πραγματοποιήθηκαν στη συνέχεια, αφήνοντας, όμως, αναλλοίωτα τα άρθρα 1, 3 και 4 των βασιλικών διαταγμάτων της 10ης και της 16ης Ιουνίου 1994.
- 15 Κατόπιν αυτού, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει ενώπιον του Δικαστηρίου την παρούσα προσφυγή.

Ισχυρισμοί και επιχειρήματα των διαδίκων

- 16 Προκαταρκτικώς, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι το σημαντικό εύρος των ενδοκοινοτικών επενδύσεων ώθησε ορισμένα κράτη μέλη στη λήψη μέτρων προς έλεγχο της καταστάσεως αυτής. Τα ως άνω μέτρα, θεσπιζόμενα στην πλειονότητά τους στα πλαίσια ιδιωτικοποιήσεων, υπάρχει κίνδυνος να μη συμβιβάζονται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, με το κοινοτικό δίκαιο. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο εξέδωσε στις 19 Ιουλίου 1997 την ανακοίνωση σχετικά με ορισμένες νομκές πτυχές που αφορούν τις ενδοκοινοτικές επενδύσεις (ΕΕ C 220, σ. 15, στο εξής: ανακοίνωση του 1997).
- 17 Με την εν λόγω ανακοίνωση, η Επιτροπή ερμηνεύει ως προς το θέμα αυτό τις διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και την ελευθερία εγκαταστάσεως, ιδίως όσον αφορά τις διαδικασίες γενικής εγκρίσεως ή του δικαιώματος αρνησικυρίας εκ μέρους των δημοσίων αρχών.

18 Το σημείο 9 της ανακοινώσεως του 1997 έχει ως εξής:

«Όπως προκύπτει από την εξέταση των εχόντων περιοριστικό για τις ενδοκοινοτικές επενδύσεις χαρακτηρά μέτρων, τα εισάγοντα δυσμενείς διακρίσεις μέτρα (ήτοι τα ισχύοντα αποκλειστικά για τους επενδυτές που είναι υπήκοοι άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως) κρίνονται ως ασυμβίβαστα με τα άρθρα 73 Β και 52 της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και το δικαίωμα εγκαταστάσεως, εκτός αν εμπίπτουν στο πλαίσιο μιας από τις προβλεπόμενες στη Συνθήκη εξαιρέσεις. Σε ό,τι αφορά τα μη εισάγοντα δυσμενείς διακρίσεις μέτρα (ήτοι εκείνα που ισχύουν για τους ημεδαπούς και για τους υπηκόους άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως), γίνονται δεκτά καθ' ο μέρος βασίζονται σε ορισμένα αντικειμενικά, σταθερά και δημοσιοποιούμενα κριτήρια και μπορούν να δικαιολογηθούν από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας.»

19 Κατά την Επιτροπή, η κανονιστική ρύθμιση περί θεσπίσεως ειδικών μετοχών υπέρ του Βασιλείου του Βελγίου στις εταιρίες SNTC και Distrigaz, η οποία προβλέπει, αφενός, δικαίωμα του εν λόγω κράτους μέλους να ασκεί ανακοπή για οποιαδήποτε εκχώρηση, παροχή ως εγγυήσεως ή αλλαγή του προορισμού αγωγών και ορισμένων άλλων στρατηγικών στοιχείων του ενεργητικού και, αφετέρου, δικαίωμα του εν λόγω κράτους μέλους να ασκεί ανακοπή έναντι ορισμένων αποφάσεων περί διαχειρίσεως κρινομένων ως αντιθέτων προς τις κατευθυντήριες γραμμές της ενεργειακής πολιτικής της χώρας, δεν πληροί τις εξαγγελόμενες με την ανακοίνωση του 1997 προϋποθέσεις και υπό την έννοια αυτή παραβιάζει τα άρθρα 52 και 73 Β της Συνθήκης.

20 Συγκεκριμένα, οι ως άνω εθνικές διατάξεις, μολοντί εφαρμόζονται αδιακρίτως, παρακωλύουν το δικαίωμα εγκαταστάσεως των υπηκόων άλλων κρατών μελών καθώς και την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων εντός της Κοινότητας, καθ' ο μέτρο ενδέχεται να εμποδίζουν ή να καθιστούν λιγότερο ελκυστική την άσκηση των ως άνω ελευθεριών.

- 21 Κατά την Επιτροπή, οι διαδικασίες εγκρίσεως ή ασκήσεως ανακοπής δεν μπορούν να λογίζονται ως συμβατές με τις ως άνω ελευθερίες παρά μόνον αν εμπίπτουν στις κατά τα άρθρα 55 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 45 ΕΚ), 56 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 46 ΕΚ), και 73 Δ της Συνθήκης εξαιρέσεις ή αν δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος και συνδυάζονται με αντικειμενικά, σταθερά και δημοσιοποιούμενα κριτήρια, κατά τρόπον ώστε να περιορίζεται στο ελάχιστο δυνατόν η διακριτική ευχέρεια των εθνικών αρχών.
- 22 Οι επίδικες διατάξεις δεν πληρούν κανένα από τα εν λόγω κριτήρια. Επομένως, υπάρχει κίνδυνος, λόγω ελλείψεως διαφανεσίας, έμμεσης υπεισελεύσεως ενός στοιχείου εισάγοντος δυσμενή διάκριση καθώς και ανασφαλείας δικαίου. Εξάλλου, είναι αδύνατη η λυσιτελής επίκληση του άρθρου 222 της Συνθήκης εν προκειμένω, δεδομένου ότι, εν πάση περιπτώσει, η αφορώσα την ιδιωτικοποίηση των εταιριών εθνική κανονιστική ρύθμιση θα έπρεπε να τηρεί το κοινοτικό δίκαιο.
- 23 Ναι μεν ο εφοδιασμός με φυσικό αέριο συνιστά αποστολή δημόσιας ωφελείας και μπορεί, όπως και η ανάγκη διατηρήσεως των υποδομών μεταφοράς ενεργειακών προϊόντων, να ανάγεται, κατ' αρχήν, στους επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, απαιτείται όμως περαιτέρω η απόδειξη του αναγκαίου και σύμφωνου με την αρχή της αναλογικότητας χαρακτήρα των επιδίδων μέτρων σε σχέση με τον επιδιωκόμενο με αυτά σκοπό.
- 24 Συγκεκριμένα, μέτρο αρνητικού χαρακτήρα, όπως είναι το δικαίωμα ασκήσεως ανακοπής, δεν διασφαλίζει επαρκή εφοδιασμό που θα προσέφεραν θετικά μέτρα, όπως είναι ο σχεδιασμός που σκοπεί στην ενθάρρυνση των επιχειρήσεων φυσικού αερίου να συνάπτουν μακροχρόνιες συμβάσεις εφοδιασμού και στη διαφοροποίηση των πηγών τους εφοδιασμού ή ένα σύστημα αδειών. Ομοίως, οι υφιστάμενες υποδομές μεταφορών θα μπορούσαν να παγιωθούν όχι μέσω ενός γενικού δικαιώματος ασκήσεως ανακοπής αλλά μέσω κανονιστικής ρυθμίσεως προσδιορίζουσας επακριβώς την ενδεδειγμένη συμπεριφορά των οικείων επιχειρήσεων. Επιπλέον, τα απονεμόμενα στις επίδικες ειδικές μετοχές δικαιώματα παρεμποδίζουν τη σύναψη μακροχρόνιων συμβάσεων καθώς και τη διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού. Ομοίως, τα ένδικα βοηθήματα κατά των επιδίδων μέτρων είναι απρόσφορα λόγω της διαρκείας της διαδικασίας και του κόστους που αυτά συνεπάγονται.

- 25 Η Επιτροπή αναφέρεται επίσης στην οδηγία 98/30/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου (ΕΕ L 204, σ. 1, στο εξής: οδηγία περί αερίου), η οποία θεσπίζει κανόνες περί οργάνωσης της εσωτερικής αγοράς του φυσικού αερίου και η προθεσμία μεταφοράς της οποίας έληξε στις 10 Αυγούστου 2000. Η ανωτέρω οδηγία παρέχει κοινοτικό πλαίσιο για την άσκηση των εξουσιών των κρατών μελών όσον αφορά τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας που υπέχουν οι επιχειρήσεις του τομέα. Διασφαλίζει την ισορροπία μεταξύ της τηρήσεως του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρηματιών, αφενός, και του στόχου του ασφαλούς εφοδιασμού, αφετέρου, προβλέποντας αυστηρή πλαισίωση.
- 26 Το Βασίλειο του Βελγίου αμφισβητεί την προσαπτόμενη παράβαση. Κατ' αυτό, οι ενδεχόμενοι περιορισμοί στην ελευθερία εγκαταστάσεως και κυκλοφορίας των κεφαλαίων, απόρροια της επίδικης κανονιστικής ρυθμίσεως, δικαιολογούνται εν πάση περιπτώσει, αφενός, δυνάμει της προβλεπόμενης στα άρθρα 56 και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης εξαιρέσεως δημόσιας ασφαλείας και, αφετέρου, από επιτακτικούς λόγους δημόσιου συμφέροντος. Εξάλλου, είναι αναλογικοί και πρόσφοροι σε σχέση με τον επιδιωκόμενο με αυτούς στόχο.
- 27 Πρώτον, ο ασφαλής εφοδιασμός της χώρας με ενέργεια συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος, όπως ήδη προκύπτει, επ' ευκαιρία του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια, από την απόφαση της 27ης Απριλίου 1994, C-393/92, Almelo (Συλλογή 1994, σ. I-1477, σκέψεις 46 έως 50), και, σε σχέση με τα πετρελαϊκά προϊόντα, από την απόφαση της 10ης Ιουλίου 1984, 72/83, Campus Oil κ.λπ. (Συλλογή 1984, σ. 2727, σκέψη 34).
- 28 Δεύτερον, τα επίδικα μέτρα πληρούν τα κριτήρια της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας. Η SNTC και η Distrigaz κατέχουν στρατηγική θέση στον εφοδιασμό της χώρας με ενέργεια, ειδικότερα ενόψει της εξαρτήσεως του Βελγίου από αλλοδαπές πηγές ενεργείας. Ενώ η SNTC είναι συγκεκριμένα κύριος των αγωγών που συνιστούν τις μεγάλες υποδομές ενδομεταφοράς προϊόντων ενεργείας, τα στρατηγικά

στοιχεία ενεργητικού της Distrigaz συνιστούν ειδικότερα τις υποδομές για την ενδομεταφορά και αποθήκευση αερίου, συμπεριλαμβανομένων των διασυνοριακών και των σημείων εκφορτώσεως. Καθίσταται αναγκαία η εκ μέρους των δημοσίων αρχών άσκηση κάποιου ελέγχου επί των εν λόγω στοιχείων ενεργητικού στα πλαίσια της επίδικης κανονιστικής ρυθμίσεως. Τα προβλεπόμενα συναφώς μέτρα χαρακτηρίζονται επίσης από αναλογικότητα. Η διαδικασία προηγούμενης κοινοποίησης συνιστά, ελλείψει ανασταλτικού αποτελέσματος, απλώς διαδικασία ενημερώσεως των αρχών. Ομοίως, η στα πλαίσια της οικείας διαδικασίας εξουσία του υπουργού δεν είναι γενική, αλλ' αφορά αποκλειστικώς πολύ συγκεκριμένα σημεία και είναι εξαιρετικά περιορισμένη κατά χρόνον. Ως προς τη διαδικασία ακυρώσεως, μπορεί να κινηθεί σε μια πολύ ειδική και σαφώς προσδιοριζόμενη περίπτωση, ήτοι οσάκις θίγεται η πολιτική εφοδιασμού της χώρας με ενέργεια. Όπως και σε σχέση με την πρώτη διαδικασία, η προθεσμία που τίθεται στον υπουργό προκειμένου να αντιδράσει είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Επομένως, δεν μπορεί να προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι δεν καθιερώθηκαν ακριβή, αντικειμενικά και σταθερά κριτήρια.

29 Εξάλλου, οποιαδήποτε άσκηση των απονεμομένων με την επίδικη κανονιστική ρύθμιση δικαιωμάτων πρέπει να αποτελεί αντικείμενο τυπικής αιτιολογήσεως, στα πλαίσια της οποίας εκτίθενται οι πραγματικές και νομικές εκτιμήσεις που θεμελιώνουν τη ληφθείσα απόφαση. Επιπλέον, υφίσταται η δυνατότητα ασκήσεως κατά μας τέτοιας αποφάσεως προσφυγής ακυρώσεως και αιτήσεως αναστολής της εφαρμογής της ενώπιον του Conseil d'État (Βέλγιο). Τα έξοδα ασκήσεώς τους είναι πολύ περιορισμένα, ενώ υφίσταται διαδικασία λήψεως ασφαλιστικών μέτρων. Από απόψεως χρόνου, προβλέπεται αυστηρός περιορισμός στον βαθμό που ο υπουργός οφείλει να αντιδράσει εντός προθεσμίας είκοσι και μιας ημερών από της κοινοποίησης.

30 Κατά τη Βελγική Κυβέρνηση, δεν υφίσταται λιγότερο περιοριστικό μέσο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών. Κατά την εξέταση του κριτηρίου της αναλογικότητας, η Επιτροπή οφείλει να αποδείξει ότι υφίστανται λιγότερο καταναγκαστικές εναλλακτικές λύσεις (βλ. απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1997, C-159/94, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Σύλλογος 1997, σ. I-5815, σκέψεις 101 και 102). Η Επιτροπή, όμως, αναφέρεται συναφώς σε μακροπρόθεσμο σχεδιασμό, ακατάλληλο από απόψεως ταχύτητας, και σε «συγκεκριμένη κανονιστική ρύθμιση αφορώσα την ενδεδειγμένη συμπεριφορά των οικείων επιχειρήσεων», ήτοι σε σύστημα αδειών των οποίων το περίγραμμα παραμένει, πάντως, αόριστο. Είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν

παρόμοια μέτρα καταλήγουν σε υψηλότερο επίπεδο ασφαλείας δικαίου για τους επενδυτές από εκείνο της επίδικης κανονιστικής ρυθμίσεως.

31 Ως προς τον αρούμενο από την οδηγία περί αερίου ισχυρισμό της Επιτροπής, η Βελγική Κυβέρνηση φρονεί ότι είναι απαράδεκτος δεδομένου ότι προεβλήθη για πρώτη φορά με το δικόγραφο της προσφυγής. Εν πάση περιπτώσει, η οδηγία αυτή εναρμονίζει τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας από ουσιαστικής απόψεως αλλ' όχι από διαδικαστικής. Υπό την έποψη αυτή, τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να λαμβάνουν τα μέτρα που κρίνουν κατάλληλα.

32 Τρίτον, η Βελγική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι τα απονεμόμενα με την επίδικη κανονιστική ρύθμιση δικαιώματα δικαιολογούνται από την προβλεπόμενη στα άρθρα 56 και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης εξαίρεση δημόσιας ασφαλείας. Ο εφοδιασμός της χώρας με αέριο ανάγεται στη δημόσια ασφάλεια εφόσον εξαρτώνται από αυτόν η λειτουργία της οικονομίας καθώς και οι θεσμοί και οι ουσιώδεις δημόσιες υπηρεσίες, αν όχι η επιβίωση του πληθυσμού. Η τυχόν διακοπή του εφοδιασμού με φυσικό αέριο και οι κίνδυνοι που απορρέουν εξ αυτού για την υπόσταση του κράτους θίγουν ενδεχομένως σοβαρά τη δημόσια ασφάλειά του.

33 Επικουρικώς, η Βελγική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι τα απορρέοντα από την επίδικη κανονιστική ρύθμιση ενδεχόμενα εμπόδια στις ελευθερίες της Συνθήκης δικαιολογούνται από το άρθρο 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ), δυνάμει του οποίου οι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος επιχειρήσεις υπόκεινται στους κανόνες της Συνθήκης σχετικά με τον ανταγωνισμό μόνο καθ' ο μέτρο η εφαρμογή τους δεν εμποδίζει την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής τους.

34 Όπως προκύπτει από την απόφαση της 19ης Μαρτίου 1991, C-202/88, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-1223, σκέψη 12), το άρθρο 90, παράγραφος 2, της

Συνθήκης αποτελεί την έκφραση γενικής αρχής, σύμφωνα με την οποία οι κανόνες της Συνθήκης υπόκεινται κατ' ανάγκη σε εξαιρέσεις οσάκις απειλούνται τα συνδεδεμένα με τις αποστολές υπηρεσιών γενικού συμφέροντος συμφέροντα.

- 35 Το Ηνωμένο Βασίλειο συμμερίζεται επί της ουσίας την άποψη του Βασιλείου του Βελγίου.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του άρθρου 73 Β της Συνθήκης

- 36 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι το άρθρο 73 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης υλοποιεί την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ των κρατών μελών και των τρίτων χωρών. Προς τούτο, ορίζει, στο πλαίσιο των διατάξεων του κεφαλαίου της Συνθήκης «Κεφάλαια και πληρωμές», ότι απαγορεύεται οποιοσδήποτε περιορισμός των κινήσεων κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών.
- 37 Καίτοι η Συνθήκη δεν δίδει τους ορισμούς των εννοιών των κινήσεων κεφαλαίων και πληρωμών, δεν αμφισβητείται ότι η οδηγία 88/361, από κοινού με την ονοματολογία που είναι προσαρτημένη ως παράρτημά της, ενέχει ενδεικτική αξία για τον ορισμό της έννοιας των κινήσεων κεφαλαίων (βλ. απόφαση της 16ης Μαρτίου 1999 στην υπόθεση C-222/97, Trummer και Mayer, Συλλογή 1999, σ. I-1661, σκέψεις 20 και 21).
- 38 Πράγματι, τα σημεία I και III της επαναλαμβανόμενης στο παράρτημα I της οδηγίας 88/361 ονοματολογίας, καθώς και οι εκεί παρατιθέμενες επεξηγηματικές σημειώσεις

αναφέρουν ότι η άμεση επένδυση υπό μορφή συμμετοχής σε επιχείρηση διά της κατοχής μετοχών, καθώς και η απόκτηση τίτλων στην κεφαλαιαγορά συνιστούν κινήσεις κεφαλαίων κατά την έννοια του άρθρου 73 Β της Συνθήκης. Δυνάμει των ανωτέρω επεξηγηματικών σημειώσεων, η άμεση επένδυση, ειδικότερα, χαρακτηρίζεται από τη δυνατότητα πραγματικής συμμετοχής στη διαχείριση μιας εταιρίας και στον έλεγχό της.

- 39 Ενόψει των προεκτεθέντων, επιβάλλεται να εξεταστεί αν συνιστά περιορισμό επί των κινήσεων κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών η κανονιστική ρύθμιση περί θεσπίσεως ειδικών μετοχών υπέρ του Βασιλείου του Βελγίου στις εταιρίες SNTC και Distrigaz, η οποία προβλέπει, αφενός, δικαίωμα του εν λόγω κράτους μέλους να ασκεί ανακοπή για οποιαδήποτε εκχώρηση, παροχή ως εγγυήσεως ή αλλαγή του προορισμού αγωγών και ορισμένων άλλων στρατηγικών στοιχείων του ενεργητικού και, αφετέρου, δικαίωμα του εν λόγω κράτους μέλους να ασκεί ανακοπή έναντι ορισμένων αποφάσεων περί διαχειρίσεως κρινομένων ως αντιθέτων προς τις κατευθυντήριες γραμμές της ενεργειακής πολιτικής της χώρας.
- 40 Η Βελγική Κυβέρνηση δεν αμφισβήτησε, επί της αρχής, ότι οι απορρέοντες από την επίδικη κανονιστική ρύθμιση περιορισμοί εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων.
- 41 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δέχεται επίσης, τουλάχιστον ως ένα βαθμό, τον περιοριστικό χαρακτήρα της βελγικής κανονιστικής ρυθμίσεως.
- 42 Κατόπιν αυτού, επιβάλλεται η εξέταση αν και υπό ποιές προϋποθέσεις μπορεί να γίνει δεκτή ως δικαιολογημένη η επίδικη κανονιστική ρύθμιση.

- 43 Όπως προκύπτει και από την ανακοίνωση του 1997, δεν μπορεί να μη λαμβάνονται υπόψη οι ανησυχίες που ενδέχεται, ανάλογα με τις περιστάσεις, να δικαιολογούν το γεγονός ότι τα κράτη μέλη εξακολουθούν να ασκούν ως ένα βαθμό επίδραση επί των αρχικώς δημοσίων και ακολούθως ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων οσάκις οι ως άνω επιχειρήσεις δρουν σε στρατηγικούς ή σε τομείς υπηρεσιών γενικού συμφέροντος (βλ. αποφάσεις εκδοθείσες αυθημερόν επί των υποθέσεων C-367/98, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2002, σ. I-4734, σκέψη 47, και επί της υποθέσεως C-483/99, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2002, σ. I-4781, σκέψη 43).
- 44 Πάντως, οι ως άνω ανησυχίες δεν παρέχουν στα κράτη μέλη την ευχέρεια, επικαλούμενα τα καθεστάτα τους ιδιοκτησίας, όπως αυτά προβλέπονται στο άρθρο 222 της Συνθήκης, να δικαιολογούν την παρεμβολή εμποδίων στις προβλεπόμενες από τη Συνθήκη ελευθερίες, όπως προκύπτει από το ότι η θέση τους ως μετόχου σε ιδιωτικοποιημένη επιχείρηση συνδυάζεται με προνόμια. Πράγματι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 1ης Ιουνίου 1999, C-302/97, Konle, Συλλογή 1999, σ. I-3099, σκέψη 38), το άρθρο αυτό δεν έχει ως αποτέλεσμα τα ισχύοντα εντός των κρατών μελών καθεστάτα ιδιοκτησίας να εκφεύγουν των θεμελιωδών κανόνων της Συνθήκης.
- 45 Ως θεμελιώδης αρχή της Συνθήκης, η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μπορεί να περιοριστεί από εθνική κανονιστική ρύθμιση μόνον αν αυτή δικαιολογείται από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 73 Δ, παράγραφος 1, της Συνθήκης λόγους ή από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος και εφόσον εφαρμόζεται σε κάθε πρόσωπο ή επιχείρηση που ασκεί δραστηριότητες στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής. Επί πλέον, για να δικαιολογείται υπό την έννοια αυτή, η εθνική κανονιστική ρύθμιση πρέπει να είναι πρόσφορη για τη διασφάλιση της υλοποίησης του στόχου που επιδιώκει και να μη βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξή του μέτρου, ώστε να ανταποκρίνεται στο κριτήριο της αναλογικότητας (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 1995, C-163/94, C-165/94 και C-250/94, Sanz de Lera κ.λπ., Συλλογή 1995, σ. I-4821, σκέψη 23, και της 14ης Μαρτίου 2000, C-54/99, Église de scientologie, Συλλογή 2000, σ. I-1335, σκέψη 18).
- 46 Εν προκειμένω, δεν μπορεί παρά να γίνει δεκτό ότι ο επιδιωκόμενος με την επίδικη κανονιστική ρύθμιση στόχος, ήτοι η διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού σε περίπτωση κρίσεως, ανάγεται σε θεμιτό δημόσιο συμφέρον. Πράγματι, το Δικαι-

στήριο αναγνώρισε ήδη, μεταξύ των λόγων δημόσιας ασφαλείας που δικαιολογούν παρεμπόδιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, τον στόχο διασφάλισης, ανά πάσα στιγμή, ενός κατώτατου ορίου εφοδιασμού με πετρελαϊκά προϊόντα (προαναφερθείσα απόφαση *Camprus Oil* κ.λπ. σκέψεις 34 και 35). Η ίδια συλλογιστική ισχύει για τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, στο μέτρο που η δημόσια ασφάλεια καταλέγεται επίσης μεταξύ των εξαγγελιομένων στο άρθρο 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης δικαιολογητικών λόγων.

47 Πάντως, το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι οι απαιτήσεις της δημόσιας ασφαλείας πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικώς, ως παρέκκλιση από τη θεμελιώδη αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων, ώστε το περιεχόμενό τους να μη μπορεί να καθορίζεται μονομερώς από κάθε κράτος μέλος χωρίς τον έλεγχο των οργάνων της Κοινότητας. Έτσι, η επίκληση της δημόσιας ασφαλείας επιτρέπεται μόνο σε περίπτωση πραγματικής και ακούντως σοβαρής απειλής, θίγουσας θεμελιώδες συμφέρον της κοινωνίας (βλ., ιδίως, προαναφερθείσα απόφαση *Église de scientologie*, σκέψη 17).

48 Επομένως, επιβάλλεται να ελεγχθεί αν η επίδικη κανονιστική ρύθμιση επιτρέπει να εξασφαλιστεί εντός του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, σε περίπτωση πραγματικής και σοβαρής απειλής, ο ελάχιστος ενεργειακός εφοδιασμός και αν δεν βαίνει πέραν αυτού που είναι συναφώς αναγκαίο.

49 Κατ' αρχάς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το επίδικο καθεστώς είναι καθεστώς αντιτάξεως. Έχει ως αφετηρία την αρχή του σεβασμού της αυτονομίας ως προς τη λήψη αποφάσεων εκ μέρους της επιχειρήσεως, δεδομένου ότι ο δυνάμενος να ασκηθεί εκ μέρους του εποπτεύοντος υπουργού έλεγχος εξαρτάται σε κάθε ειδική περίπτωση από πρωτοβουλία των κυβερνητικών αρχών. Στο πλαίσιο αυτό, δεν απαιτείται καμία προηγούμενη έγκριση. Περαιτέρω, επιβάλλονται στις δημόσιες αρχές αυστηρές προθεσμίες για την άσκηση του ως άνω δικαιώματος αντιτάξεως.

- 50 Ακολούθως, το καθεστώς περιορίζεται σε ορισμένες αποφάσεις αφορώσες τα στρατηγικά στοιχεία ενεργητικού των εν λόγω εταιριών, ειδικότερα τα δίκτυα ενεργείας, καθώς και σε ειδικές επί του θέματος διαχειριστικές αποφάσεις που μπορούν να αποτελέσουν επί τούτου αντικείμενο αμφισβητήσεως.
- 51 Τέλος, οι προβλεπόμενες στα άρθρα 3 και 4 των βασιλικών διαταγμάτων της 10ης και της 16ης Ιουνίου 1994 παρεμβάσεις του υπουργού χωρούν μόνο σε περίπτωση διακυβεύσεως των στόχων της ενεργειακής πολιτικής. Επιπλέον, όπως διευκρίνισε η Βελγική Κυβέρνηση με τα υπομνήματά της και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, χωρίς να αντικρουστεί συναφώς από την Επιτροπή, οι εν λόγω παρεμβάσεις πρέπει να αιτιολογούνται ρητώς και υπόκεινται σε αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο.
- 52 Το επίδικο καθεστώς επιτρέπει, επομένως, με βάση αντικειμενικά και δυνάμενα να τύχουν δικαστικού ελέγχου κριτήρια, τη διασφάλιση της πραγματικής διαθέσεως των αγωγών που συνιστούν τις μεγάλες υποδομές ενδομεταφοράς των ενεργειακών προϊόντων καθώς και άλλων υποδομών για την ενδομεταφορά και αποθήκευση αερίου, συμπεριλαμβανομένων των διασυνοριακών και των σημείων εκφορτώσεως. Παρέχει υπό την έννοια αυτή στο κράτος μέλος τη δυνατότητα να παρεμβαίνει, προκειμένου να διασφαλίζεται, σε συγκεκριμένη κατάσταση, η τήρηση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας που βαρύνει τις SNTC και Distrigaz, παράλληλα με την τήρηση των επιταγών ασφαλείας δικαίου.
- 53 Η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι θα μπορούσαν να είχαν ληφθεί λιγότερο αυστηρά μέτρα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Δεν είναι βέβαιο ότι τυχόν σχεδιασμός με στόχο την ενθάρρυνση των επιχειρήσεων φυσικού αερίου να συνάπτουν μακροπρόθεσμες συμβάσεις εφοδιασμού, τη διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού τους ή την εφαρμογή συστήματος αδειών είναι ικανός αφεαυτού να επιτρέπει ταχεία αντίδραση σε συγκεκριμένη κατάσταση. Εξάλλου, κανονιστική ρύθμιση προσδιορίζουσα επακριβώς τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων του τομέα, όπως η προτεινόμενη από την Επιτροπή, παρίσταται ακόμη πιο περιοριστική από το δικαίωμα αντιτάξεως, το οποίο αφορά μόνο συγκεκριμένες καταστάσεις.

- 54 Ως προς τα αρνόμενα από την οδηγία περί αερίου επιχειρήματα της Επιτροπής, αρκεί η διαπίστωση ότι η προθεσμία μεταφοράς της στο εσωτερικό δίκαιο έληξε μόλις στις 10 Αυγούστου 2000. Επομένως, το κοινοτικό πλαίσιο που εξυπακούεται ότι εγκαθιδρύει η εν λόγω οδηγία, κατά την άποψη της Επιτροπής, όσον αφορά την άσκηση των εξουσιών των κρατών μελών έναντι των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας που υπέχουν οι επιχειρήσεις του τομέα σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ασκεί επιρροή επί της παρούσας προσφυγής, δεδομένου ότι οι αιτιολογημένες γνώμες χρονολογούνται από τις 18 Δεκεμβρίου 1998 και η προσφυγή ασκήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 1999.
- 55 Άρα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η επίδικη κανονιστική ρύθμιση δικαιολογείται από τον στόχο διασφάλισης εφοδιασμού με ενέργεια σε περίπτωση κρίσεως.
- 56 Υπό τις περιστάσεις αυτές, παρέλκει η εξέταση του λόγου που αντλείται από συναγόμενη εκ του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης αρχή, την οποία η Βελγική Κυβέρνηση επικαλείται επικουρικώς.
- 57 Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, η προσφυγή της Επιτροπής είναι απορριπτέα όσον αφορά το άρθρο 73 Β της Συνθήκης.

Επί του άρθρου 52 της Συνθήκης

- 58 Η Επιτροπή ζητεί περαιτέρω να αναγνωριστεί παράβαση του άρθρου 52 της Συνθήκης, ήτοι των κανόνων της περί της ελευθερίας εγκαταστάσεως στον βαθμό που αφορούν τις επιχειρήσεις.
- 59 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το άρθρο 56 της Συνθήκης, όπως το άρθρο 73 Δ αυτής, προβλέπει την επίκληση λόγου οφειλόμενου στη δημόσια ασφάλεια. Έτσι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η δυνατότητα ενός κράτους μέλους να εναντιωθεί στην εκχώρηση, παροχή ως εγγυήσεως ή αλλαγή προορισμού ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού υφισταμένης επιχειρήσεως ή σε ορισμένες αποφάσεις διαχειρίσεως της επιχειρήσεως μπορεί να συνιστά περιορισμό στην ελευθερία εγκαταστάσεως, ο περιορισμός αυτός δικαιολογείται από τους εκτιθέμενες στις σκέψεις 43 έως 55 της παρούσας αποφάσεως λόγους.
- 60 Κατόπιν αυτού, επιβάλλεται η απόρριψη της προσφυγής της Επιτροπής και όσον αφορά το άρθρο 52 της Συνθήκης.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 61 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, αν υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι το Βασίλειο του Βελγίου ζήτησε την καταδίκη της Επιτροπής, η οποία και ηττήθηκε, επιβάλλεται η καταδίκη της στα δικαστικά έξοδα. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 69, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού, το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο παρενέβη στη δίκη, φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.
- 2) Καταδικάζει την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στα δικαστικά έξοδα.
- 3) Το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

Rodríguez Iglesias

Jann

Colneric

von Bahr

Gulmann

Edward

La Pergola

Puissochet

Schintgen

Σκουρής

Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 4 Ιουνίου 2002.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias